

**Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1**

**Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Krajské kolo – zadání**

I. kategorie

Počet bodů: .....

Jméno: .....

Škola: .....

1. Přečtěte si text známé písně:

Na okoř je cesta jako žádná ze sta,

roubená je stromama.

Když du po ní v létě samoten na světě, .

sotva pletu nohama.

Na konci té cesty trnitá stojí krčma jako hrad.

Tam se trampí sešli, hladový a sešlý, ..

začli sobě notovat.

a) V textu písně se objevuje několik odchylek od pravopisu a spisovného tvarosloví. Tyto odchylky najděte a v textu opravte. Neopravujte interpunkci.

b) V textu je užito slovní spojení *cesta trnitá*, které se objevuje i v následujícím příkladu: *Cesta k úspěchu bývá trnitá*. Vysvětlete, jak se liší užití spojení *cesta trnitá* v textu písně a v uvedeném příkladu.

c) V textu je jedno slovo užito nenáležitě. Vypište a uveďte podobně znějící slovo, s nímž bylo zaměněno.

d) Ke slovu *krčma* uveďte slovo podobného významu.

e) Uveďte jedno ustálené spojení (rčení, pořekadlo nebo přísloví), ve kterém je užito sloveso *sejít* nebo *sejít se*.

f) V následujících příkladech je přídavné jméno *sešlý* užito v různých významech. V každém z příkladů toto slovo nahraďte slovem podobného významu nebo vedlejší větou s podobným významem. Nepoužívejte sloveso *sejít (se)* a jeho odvozeniny.

i) *Následkem nedostatečného počtu sešlých je schůze odložena na 17. tohoto měsíce.*

ii) *Potkala jsem na stráni Viktorku a překvapilo mě, jak je hrozně sešlá.*

iii) *Slovo sešlé s nebes báně ku spasení lidu Páně.*

2. a) Vysvětlete význam každé z následujících vět tak, aby byl zřetelný rozdíl mezi nimi:

i) *Za jízdu na kole po laně si akrobat vysloužil potlesk.*

ii) *Za jízdu na kole po laně si akrobat zasloužil potlesk.*

b) Utvořte 3 slovesa odvozená od slovesa *sloužit* jinými předponami než těmi, které jsou použity v bodě a), a užit je ve větách nebo souvětích tak, aby byl zřejmý jejich význam.

3. V rozhovoru zaznělo souvětí:

Nech už toho rojení slz, stejně ti nikdo nevěří!

a) Vypište ze souvětí nenáležitě užitá slova a napište pod ně slova náležitě.

b) K oběma slovům z bodu a) přiřipšte slovníkový tvar slov, od kterých byla bezprostředně odvozena.

c) Napište větu, v níž slovo vypsané ze zadaného souvětí v bodě a) použijete náležitě.

d) Kolikrát se ve spisovné výslovnosti vyskytuje v zadaném souvětí hláska *n*?

4. Jsou zadány věty:

i) *Tohle je můj nejlepší pár bot.*

ii) *Do prázdnin zbývá už jen pár týdnů.*

V obou větách je užito slovo *pár*, pokaždé má ale jiné vlastnosti. Charakterizujte ho v obou větách tak, aby byly rozdíly zřetelné, a to

a) z hlediska významového

i)

ii)

b) z hlediska slovnědruhového

i)

ii)

c) z hlediska tvaroslovného

i)

ii)

d) z hlediska shody s přísudkem (Doporučení: Převeďte si nejprve obě věty do minulého času.)

i)

ii)

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Krajské kolo – slohový úkol

I. kategorie

Počet bodů: .....

Jméno: ..... Škola: .....

Noc na hradě

Slohový útvar je volný, téma zpracujte formou prózy. Doporučená délka je 25–30 řádek.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
44. ročník, 2017/2018
Krajské kolo – řešení I. kategorie

- 1. a)** *okoř – Okoř, stromama – stromy, du – jdu, hladový – hladoví, sešlý – sešlí, začli – začali*
b) Příklad řešení: V příkladu je slovní spojení užito obrazně, abstraktně. V textu písně jde o slovní hříčku, myslí se konkrétní cesta, případně kombinace abstraktního a konkrétního významu.
c) *roubená/roubený – vroubená/vroubený*
d) Příklad řešení: *hostinec, hospoda, putyka*
e) Příklad řešení: *Rok se s rokem sešel. Sejde z očí, sejde z mysli. Na tom nesejde.*
f) Příklad řešení:
i) *těch, kteří se dostavili / těch, kteří přišli / shromážděných / dostavivších se;*
ii) *jak špatně vypadá / zchátralá;*
iii) *keré sestoupilo / sestoupivší*

Bodování:

- a)** Za 6 nalezených a opravených jevů – 3 body, za 5 jevů – 2 body, za 3–4 jevy – 1 bod.
Za každou opravu, která je nepochybně chybná, odečtete 1 bod. Záporné body se nedávají.
Za opravu *tramp – tremp* nestrhávejte ani nepřičítejte body. Za opravu *roubený – vroubený* nestrhávejte ani nepřičítejte body.
b) Za výstižné vysvětlení – 2 body, při drobných formulačních nedostacích – 1 bod.
c) Za nalezené slovo a uvedení slova náležitého – 1 bod.
d) Za náležité synonymum – 1 bod.
e) Za uvedení vhodného frazému – 2 body.
f) Za 3 vhodná nahrazení – 3 body, za 2 nahrazení – 2 body, za 1 nahrazení – 1 bod.
Celkem tedy maximálně 12 bodů.

2. a) Příklad řešení:

- i) Akrobat předvedl jízdu na kole po laně a publikum mu za to zatleskalo (nehodnotíme, jestli to bylo zasloužené, nebo ne).
ii) Jízda na kole po laně je obtížná, a tak by bylo vhodné, aby za ni akrobatovi publikum zatleskalo, ale nevíme, jestli se tak stalo, nebo ne.

Nebo: Jízda na kole po laně je obtížná, a tak by bylo vhodné, aby za ni akrobatovi publikum zatleskalo, ale nestalo se tak.

Nebo: Jízda na kole po laně je obtížná, a tak bylo vhodné, že za ni akrobatovi publikum zatleskalo.

Uznávejte kteroukoliv z uvedených tří možností.

b) Příklady řešení:

dosloužit: Ten počítač už definitivně dosloužil, musíme koupit nový.

posloužit: Následující graf nám poslouží k tomu, abychom lépe porozuměli výsledku ankety.

odsloužit: Poté, co odsloužil dva roky na misi, odešel voják do výslužby.

obsloužit: Během přestávky servírky v divadelní kavárně obsloužily několik desítek diváků.

nasloužit: Lékaři běžně naslouží i 60 přesčasových hodin za měsíc.

Bodování:

a) Za každou náležitě vysvětlenou větu – 1 bod. Maximálně tedy 2 body.

b) Za každé náležitě utvořené sloveso a vhodně utvořenou příkladovou větu – 1 bod.
Maximálně tedy 3 body.

Celkem tedy maximálně 5 bodů.

3. Příklad řešení:

a) *rojení – ronění*

b) *rojit se* (uznávejte i odpověď *rojit*) – *ronit*

c) *V době rojení včel se k úlům raději moc nepřibližuju. / Takové rojení lidí tohle náměstí jen tak nepamatuje.*

d) dvakrát

Bodování:

a) Za uvedení 2 slov – 2 body, za 1 slovo – 1 bod.

b) Za 2 správně uvedená slovesa – 1 bod. Za 1 sloveso a méně – 0 bodů.

c) Za vhodně utvořenou větu – 1 bod.

d) Za správně uvedený počet výskytů hlásky – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 5 bodů.

4.

a) Příklad řešení:

i) slovo znamená, dvojice patřící k sobě‘

ii) slovo znamená, několik‘

b) Příklad řešení:

i) podstatné jméno

ii) číslovka (neurčitá) - údaj v závorce se nevyžaduje

c) Příklad řešení:

i) lze skloňovat

ii) nesklonné

d) Příklad řešení:

i) přísudek je v mužském rodě (a třetí osobě jednotného čísla; větu lze říct i v množném čísle) - údaj v závorce se nevyžadují

ii) přísudek je ve středním rodě (větu nelze říct v množném čísle) - údaj v závorce se nevyžadují

Bodování:

a)–d) Za každou správnou odpověď – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 8 bodů.

Celkem tedy maximálně 30 bodů.

Slohový úkol

Hodnoťte:

A. slohovou úroveň textu, tj.

- dodržení tématu a formy, je-li stanovena,
- nápaditost a originalitu zpracování,
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost,
- vhodný výběr jazykových prostředků přiměřeně ke stylu textu – posuzujte celkový výběr prostředků lexikálních, tvaroslovných a syntaktických, funkčnost volby spisovných a nespisovných prostředků,
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu;

B. jazykovou a pravopisnou správnost projevu, tj.

- pravopisnou správnost včetně dodržování pravidel interpunkce,
- znalost kodifikace ve všech jazykových plánech – v hláskoslovném, morfologickém, lexikálním i syntaktickém plánu.

Bodování části A: 0 - 10 bodů.

Bodování části B: 0 - 10 bodů.

Celkem tedy maximálně 20 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.